

לולאות מתכפרות רחלי רוגל

17.5.2011 – 22.4.2011

פתיחה חגיגית: שישי 22.4 בשעה 20:30

בשעה 21:00 הרצאה בליווי מצגת: יצירה נשית בעקבות השואה. מרצה: רחלי רוגל

באולם התרבות – משמר העמק

רחלי רוגל משתמשת בשפה ויזואלית מקורית ויחודית – כפתור / לולאה . המדיום הייחודי מביא לגובה העיניים חפץ מוכר, הנחשב פחות ערך אך נושא מטען אישי, רגשי או היסטורי. היצירות בתערוכה הן בעלות אופי מחקרי ואישי, מעין דפי יומן, מרובות רבדים ובעלות מסר המחבר בין מקורות יהודיים, מיתולוגיים ואירועים אקטואליים.

למראית עין היצירות קישוטיות, ססגוניות ומזמינות להתענג על הפרטים. אלא שהתבוננות עמוקה מגלה שהן מהוות מעין הבזקי זיכרון מארועים טרגיים בלתי נשכחים בזיכרון הלאומי.

כפתורים מוזכרים בנשימה אחת בהקשרים טרגיים של מציאת גופות. הכפתור, פחות הערך לכאורה, הוא לעיתים האנדרטה היחידה שזוכה לה החייל. כך זוהו חיילי נפוליאון שנהרגו בעכו (ב-1799), עשרות אלפי הגופות בקבר אחים בוילנה שמתו בנסיגת צבא נפוליאון ממוסקבה (ב-1812) והחייל הבריטי בפלנדריה (ב-1917). כך גם זוהו (ב-1963) משה לזרוביץ, אשתו ברוריה ואחיה אליהו קירז'נר שנחטפו ונרצחו בעתלת (ב-1938) ע"י כנופיית אבו דורה, ואשר שלושת ילדיהם: רחל, יפרח וחגי שוחררו והגיעו למשמר העמק.

בתקופת השואה שימשו כפתורים כמטבע עובר לסוחר, כמחבוא לחפצי ערך, כמשחק כדורגל לילדי הגטאות כשנאסר עליהם לשחק ברחוב. בגטו לודז' ילדים שהועסקו במתפרות ובחייטות בתפירת כפתורים זכו לדחיית שילוחם למחנה ההשמדה "חלמנו" עקב היותם יצרנים.

הלולאה מייצגת את החלל שנפער, את "הקריעה" המטפורית עבור הניספים ואת הפצע שלעולם יותיר צלקת. אבל גם את האפשרות לסגירת מעגל. כך בזיהוי הנעדרים בקרב תל-א-ריש, בזיהוי בני משפחת לזרוביץ ובמפגש עם משפחת חסידת אומות העולם.

בעבודותיה של רוגל בולט הניגוד בין החומרים המיניאטוריים, העדינים והנשיים בהם היא משתמשת למרכיבים מהם עשויה המלחמה: חפצים גדולים וקרים מפלדה, אש, הרג, אובדן. כאמנית 'ready made', היא משתמשת בכפתורים, בחרוזים וב-"בובות דאגה" זעירות (worry dolls) שאותן נהוג להניח מתחת לכר כדי להסיר דאגה מלב בעת השינה. הבובות שאמורות להרגיע, מייצגות כאן סיוט שמתממש. הן לעיתים מופשטות מבגדיהן, קטועות אברים ומייצגות את זוועות המלחמה. כותנות הפסים הצבעוניות מרמזות אף הן על קורבנות. מלאכת התפירה היא מעין טקס אבלות שבסופו נולד תוצר אסתטי השובה את העין.

באמצעות החיוב שבכפתור- והחסר שבלולאה מבטאת האמנית מוטיבים של חיוב ושלילה, סוף ונצח. מכיוון שהמוות הסופי והמוחלט הוא כשאינן מי שיזכור אותך, רחלי רוגל מבקשת לשמר זכרון שהוא אישי, קולקטיבי ולאומי..

רחלי רוגל היא ילידת הארץ, נשואה לאמיר רוגל (וייס) שאמו רבקה שרדה את אושוויץ ומשפחת אביו ניצלה על ידי חסידת אומות עולם אוסטרית. דודו, שלום דני (וייס) השתתף במבצע הבאתו של אייכמן לארץ. ההסטוריה המשפחתית משמשת כר נרחב לעבודותיה.

- בינואר 2011 הרצאתה על כפתורים פתחה את סדרת "שלישי משולש" במוזיאון ישראל.
- באפריל 2010 הרצתה באוניברסיטת בר-אילן במסגרת הקורס "מגירוש ספרד אל הפתרון הסופי".
- באוקטובר 2009 הרצתה בכנס הבינלאומי החמישי לנשים ושואה על יצירה נשית.
- באוגוסט 2009 נסקרה יצירתה בקונגרס העולמי החמישה-עשר למדעי היהדות בירושלים.
- בנובמבר 2008 הרצאה על עבודותיה פתחה את עונת ההרצאות 2008 של "ששי במוזיאון ישראל" ("יומנים מכופתרים וחוטי החיים" על אמנות המעצבת אירועים בלתי נשכחים מהזיכרון הלאומי בעבודותיהם של רחלי רוגל ואמנים אחרים).
- עבודותיה נחקרו במסגרת עבודת דוקטורט באוניברסיטת בר-אילן ובעבודות סמינריוניות.
- יצירותיה הוצגו במוזיאונים וגלריות בישראל, ארה"ב, יפן, גרמניה, אוסטריה, הולנד, אנגליה, צרפת ודרום אפריקה.
- היצירות תועדו בעיתונים, במגזינים ובספרים ברחבי העולם.
- רוגל רואיינה ברדיו ובטלוויזיה כולל בPBS האמריקאית.
- עבודותיה נמצאות באוספים פרטיים וציבוריים.

רוגל היא נציגת ישראל באגודת הלבירינתים עולמית. יוזמת ומעצבת הלבירינתים הציבוריים הראשונים בישראל, ברחבת "בית העם ההיסטורי" ברחובות (2003). חוקרת רחובות במלח"ה-1 (מחקרה הוצג בכנס העמותה לשמור מורשת מלח"ה-1). זוכת פרס צילום ממוזיאון ישראל במסגרת התערוכה "לגור בירושלים" (1994)